

Συναστεριά

Της
ΧΡΥΣΑΣ ΦΑΝΤΗ*

Δημήτρης Δασκαλόπουλος, *Τα χρόνια που θα 'ρθουν - Ποιήματα 1958-2018*, εκδόσεις Πατάκη, σελ. 213

Η έκδοση περιλαμβάνει ολόκληρο το μέχρι σήμερα εκδομένο ποιητικό έργο του Δασκαλόπουλου, αποτελούμενο από εννέα ποιητικές συλλογές, αρχής γενομένης από τον «Απόπλου» του 1963, με ορισμένα επιλεγμένα ποιήματα, μέχρι και τα «Υστερόγραφα» του 2018, χωρίς τροποποιήσεις και με ελάχιστες διορθώσεις: συλλογή επισφράγιση της μακρόχρονης, επιτυχημένης συγγραφικής πορείας του δημιουργού.

Ο Δασκαλόπουλος, σπουδαίος γραμματολόγος και δοκιμιογράφος, με πρωτότυπη και εξαιρετικά καρποφόρα εργασία και έρευνα σχετική με το έργο ποιητών και δημιουργών όπως ο Σεφέρης, ο Γκάτσος, ο Σικελιανός, ο Ελύτης, ο Κ. Π. Καβάφης, ο Μανώλης Αναγνωστάκης, ο Αλέξανδρος Κοτζιάς, η Νόρα Αναγνωστάκη και πολλοί άλλοι (κριτικά κείμενα, βιογραφίες, εργογραφίες), στην ποίησή του εμφανίζεται χαμηλόφωνος αλλά και δεινός κάτοχος του αντικειμένου του, το οποίο δεν είναι άλλο από την ουσία και τον ρυθμό της γλώσσας. Οι στίχοι του, καλαίσθητοι, συγκρατημένα λυρικοί και έντονα αναστοχαστικοί, στρέφονται προς τη μνήμη, εκεί όπου το ατομικό και το συλλογικό τραύμα φαίνεται να μην έχει ακόμη επουλωθεί. «Προσπάθησα να συνομιλήσω με το απώτερο και το πρόσφατο παρελθόν της ελληνικής ποίησης», γράφει σε πρώτο πρόσωπο ο ποιητής στο οπισθόφυλλο του βιβλίου του, και πράγματι, απέναντι στην ήττα και στο θολό ιδεολογικό τοπίο της εποχής του, γυρνά πίσω το βλέμμα προσπαθώντας να ξαναβρεί την ανάσα του, πιστός στην τέχνη και την επίμονη και αγαπτική σχέση που αναπτύσσει μαζί της.

Ως ποιητής, ο Δασκαλόπουλος ανήκει γραμματολογικά στη δεύτερη μεταπολεμική γενιά, στην οποία (έχοντας γεννηθεί το 1939 και με πρώτη εμφάνιση στα γράμματα το 1958) και ο ίδιος κατατάσσει τον εαυτό του. Μια γενιά ποιητών η οποία, αν και μοιράζεται πολλά από τα μετα-τραύματα και τις κατοπινές εμπειρίες της πρώτης μεταπολεμικής ποιητικής γενιάς (ελληνικός εμφύλιος, έναρξη ψυχρού πόλεμου) βρίσκεται σε μια διαδικασία μετάβασης, μια συνθήκη η οποία τη διαφοροποιεί αισθητά από εκείνη των προγενέστερων. Ως εκ τούτου, απέναντι στον σύγχρονο νεοιουλιτισμό, την απληστία, την άγνοια και τη γενικευμένη πθική κατάρρευση, εκείνος εμφανίζεται αντιπεπικός, ειρωνικός και την ίδια στιγμή συμπονετικός.

Καρωτικάκις (τους στίχους του Καρωτάκη: *...δέκα μονάχα στίχοι μας μένουν...* διαβάζουμε στην προμετωπίδα της συλλογής του), σωματικός, ανθρώπινος και ερωτικός, ο ποιητής Δασκαλόπουλος συγκλονίζεται από τις αλληπάλληλες συγκρούσεις και ανατροπές μιας εποχής η οποία σε μεγάλο βαθμό μοιάζει με καρικατούρα ενός παρελθόντος που δεν έχει ακόμη ξεκαθαρίσει, δεν έχει ορθήσει μέσα του: *«Νύχτες παγωμένες του σαράντα οκτώ/να κτυπούν τα πολυβόλα κι ο ουρανός/ μια άσπαστη συναστεριά»* γράφει στη συλλογή του «Γράμματα στον Ερμόλαο», την οποία εκδίδει το 1981, γεγονός που τον καθιστά απαισιοδοξο ακόμη και για την τέχνη του (απαισιοδοξία που αποτυπώνεται καθαρά στον υπότιτλο της συλλογής με τη φράση: «Δυσκολίες γραμματικού»). Ενδεικτικοί και οι στίχοι: *«Ξέρεις, απ' όλα τα μέσα συγκοινωνίας/ τα πιο σαράβαλα είναι οι λέξεις»*, στίχοι που επαναλαμβάνει στο μπότο του, στο «Υστερόγραφο στον Ερμόλαο», και άλλοι, όπως: *«Οι λέξεις δεν μας προστατεύουν, Ερμόλαε. Είναι μια καταραμένη μεταμφίηση»* και: *«Γιατί να σου γράφω/ Σε τι ωφελούν όλες αυτές οι κουβέντες/ Κανείς δεν προσέχει κανείς δεν ακούει»*. Ωστόσο, παρόλο που δεν τρέφει μια καμιά αυταπάτη, ως ποιητής δεν καταθέτει τα όπλα του: *«Η δική σου φωνή προβαίνει καθαρή/ σαν κάτασπρος νησιώτικος τοίχος/ [...] Να λέμε τη λέξη παρίδα/ και να παίρνουν φωτιά οι νιάπες της Ύδρας»*, αποφαίνεται. Και αμέσως μετά, περισσότερο στωικός και ενδοστρεφής, περισσότερο υπαινικτικός χωρίς όμως να γίνεται ερμητικός και δυσνόητος, συμπληρώνει: *«Για την ώρα ας μείνουμε όπως είμαστε./ Ότι έγινε χτες προχτές κλιμάδες χρόνια πριν/ θα συμβεί πάλι»*.

Δομικά και μορφικά άρτιος, πολιτικός αλλά και αρκούντως αποστασιοποιημένος, ο Δασκαλόπουλος, στη γενικευμένη διάψευση προτάσσει μια ποίηση τρυφερή, ελεγειακή και την ίδια στιγμή επικριτική και ενάντια. Κάτω από την πίεση μιας περιρρέουσας ρευστότητας με πολλές σκοτεινές όψεις, διερωτάται ακόμη και για την ίδια τη δύναμη των λέξεων, τη χρησιμότητα αλλά και τη χρησιμότητα της τέχνης: *«Η ποίηση είναι πορεία/ σε ναρκοπέδιο./ Οι τυχεροί θα επιζήσουν // -κι οι γυμνασμένοι»*. Στο ανθρωπικό και ασταθές κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον στο οποίο καλείται να ζήσει και να δημιουργήσει, ποιεί λόγο οικείο και συχνά απολογητικό ή απορημένο, αιχμηρό όμως και αδέκαστο σε ό,τι έχει να κάνει με τη σύγχρονη δυστοπία την οποία αυτό το περιβάλλον εκκολάπτει και αντανάκλα. Ούτως ή άλλως, γνωρίζει καλά πως όταν σημάνει η ώρα του απολογισμού, *«κι όταν αρχίσει να χαμηλώνει το φως, κι όταν/ θαμπώσουν οι αναμνήσεις, τα σιγανά ποτάμια/ ξέρουν πώς να εγκαταλείψουν το πέλαγο/ και να στραφούν προς τα μαύρα νερά του Αχέροντα»*.

* Η Χρύσα Φάντη είναι συγγραφέας